

bh p

BEZPEČNOST A HYGIENA PRÁCE

Výběr a užití metod
odpočinku při práci

Pracovní úraz při používání
pracovní plošiny

Zelená pracovní místa

Kariérní postup

měsíčník
ročník 65
12/2015

- **Vydává:**
Wolters Kluwer, a. s.
www.wolterskluwer.cz
- **Šéfredaktor:**
Petr Řezníček
tel.: 246 040 467
e-mail: bhp@wolterskluwer.cz
- **Adresa:**
Wolters Kluwer, a. s.
BHP
U Nákladového nádraží 6
130 00 Praha 3
tel.: 246 040 444
fax: 246 040 401
IČ: 63077639
- **Předplatné a distribuce:**
www.wolterskluwer.cz/obchod
předplatne@wolterskluwer.cz
tel.: 246 040 400
- **Inzerce:**
Iva Suchnová, tel.: 603 826 764
- **Sazba:**
Monika Svobodová
- **Tisk:**
SERIFA, s. r. o.
Jinonická 80, Praha 5
Nevyžádané příspěvky
nevracíme. Za správnost údajů
uvedených v článcích odpovídají
jejich autoři.
Podávání novinových zásilek
schváleno Českou poštou, s. p.,
Odštěpný závod Přeprava,
č. j.: 1137/96 ze dne 12. 3. 1998
ISSN 0006-0453 Index 48 104
Registrováno MK ČR pod č. E 715
Roční předplatné činí 1 345 Kč
(1 547 Kč včetně DPH,
poštovného a balného).
Všeobecné obchodní podmínky
viz <http://j.mp/obchodni-podminky>.
Předáno do tisku dne 10. 12. 2015
© Wolters Kluwer, a. s., 2015

Časopis je dostupný
také v systému ASPI.

Výběr a užití metod k odhadu odpočinku při daném režimu práce

Ing. Miroslav Král

2

Studium práce, pracovních podmínek a člověka v pracovním procesu je předmětem ergonomie. Jeden z aktuálních problémů ergonomie se týká racionalizace a optimalizace správného řešení režimu práce a odpočinku. Požadavek na řešení tohoto problému vychází z poznání, že člověk není schopen pracovat stejnou výkonností delší dobu. Proto cílem zkoumání i praktických opatření je jak racionalizovat pracovní proces, aby při minimálním nákladu ekonomickém, ale zejména při minimálním výdeji sil pracujícího člověka (při přiměřené zátěži organismu člověka), bylo dosaženo optimálních výsledků v práci. Pro stanovení přestávek na odpočinek (oddech) v pracovním procesu sice existují mnohé způsoby řešení, přesto stále zůstává nezodpovězena odpověď na otázku jak správně a účelně je v praxi uplatňovat.

Psychosociální rizika při práci X. – Kariérní postup

PhDr. Ludmila Kožená, MUDr. Vladimíra Lipšová,
Mgr. Kateřina Janošová

11

Závažný pracovní úraz při používání pracovní plošiny

Ing. Ondřej Varta, Ing. Jiří Kysela

13

Karta BOZP pro profesi: Řidič osobních a malých dodávkových automobilů

Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z.ú.

15

Bezpečnost práce spojená se zelenými pracovními místy

Ing. Jiří Vala, Ph.D.

20

Soudní znalectví v oboru bezpečnosti práce a požární ochrany, 5. část

Dr. Ing. Jana Maturová, LL.M.,
Ing. Bc. Miroslav Valta, MBA

28

Přehled nových technických norem – říjen a listopad 2015

Ing. Ivana Kolínská

31

Příloha – Zpravodaj SÚIP

Soudní znalectví v oboru bezpečnosti práce a požární ochrany, 5. část

Dr. Ing. Jana Maturová, LL.M.,

soudní znalkyně v oboru bezpečnost práce, požární ochrana a chemické látky,
1. místopředsedkyně komory soudních znalců ČR, sekce BOZP a PO

Ing. Bc. Miroslav Valta, MBA,

soudní znalec v oboru bezpečnost práce a požární ochrana, Kanceláře znalkyně Dr. Maturové

Odměny pro soudní znalce

Velmi diskutovaná je i oblast odměňování znalců, zejména ve vztahu k jejich trestní odpovědnosti a výši pokut a náhrad za přestupky nebo poskytnuté expertní rady či informace. Problematika našeho oboru bezpečnosti práce, a rovněž i požární ochrany, je tak rozsáhlá a složitá, že ji lze podle ust. § 349 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, aplikovat téměř na všechny obory činnosti:

§ 349

(1) Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.

Znalecké posudky jsou mnohdy zadávány znalcům státními orgány i v přípravném řízení pozdě, kdy je místo události, které má znalec posoudit změněno, nebo si účastníci řízení již zcela přesně nepamatují průběh události. Za svou činnost jsme se setkali pouze s jedním případem po požáru, kdy jsme byli vyzváni kriminální policií, abychom se ihned dostavili na místo události. Znalec v časovém prodloužení potom musí vynaložit daleko větší úsilí pro shromáždění podkladů pro vypracování znaleckého posudku, které však ve výčtu náhrad nemůže v plném rozsahu použít. Znalec také nikdy dopředu neví, zda bude v budoucnu vyzván soudem, aby obhájoval závěry svého zkoumání. Zcela běžně se stává, že soudní řízení včetně podávaných odvolání trvá několik let, a znalec tak ztrácí dostatečný přehled o daném vyvíjejícím se případu, neboť se v mezích zabývá jinými posudky nebo svými běžnými pracovními aktivitami. V takových déle trvajících kauzách dochází i k změnám právní úpravy, kdy znalec musí posuzovat stav legislativy

platný v daném čase události, a proto musí mít k dispozici také právní předpisy neplatné a staré několik let.

Znalecká činnost oboru bezpečnost práce a požární ochrana je velmi zodpovědná, mnohdy náročná na splnění uloženého termínu, na cestování a výjezdy znalce. Velmi krátká je i stanovená doba na vypracování znaleckého posudku od jeho oficiálního zadání po jeho odevzdání. Například je téměř nemožné, aby znalec bez opravdu závažného důvodu odmítl státnímu orgánu posudek vypracovat. Odvolávání se na pracovní vytížení v zaměstnání není relevantním důvodem pro odmítnutí vypracování znaleckého posudku zadaného státní institucí. Znalec obdrží od státního orgánu jmenování znalecem formou usnesení pro daný případ, bez přípustného odvolání, kde je uvedeno, že lhůta pro odevzdání posudku je 30 dní od doručení spisu. Součástí jmenování je i jeho důrazné upozornění, že pokud znalec stanovenou lhůtu nedodrží, uhradí státu pořádkovou pokutu ve výši 50 000 Kč. Při opožděném podání znaleckého posudku může být snížena odměna znalci až na polovinu. Tuto výhrůžku považují znalci za velmi potupnou, i když nelze jednoznačně vyloučit, že se najdou i mezi jmenovanými znalci takoví, kteří stanovené lhůty nerespektují.

Znalečné je přiznáváno pro znalce vykonávajícího znaleckou činnost pro státní orgány podle vyhlášky č. 37/1967 Sb., kdy jeho výše byla upravena naposledy v roce 2003, a je následující:

§ 16

Sazby odměn za znalecké posudky

Odměna za znalecký posudek činí podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit, za jednu hodinu práce 100 až 350 Kč.

§ 20

Zvýšení odměny za znalecký posudek

(1) Je-li znalecký posudek vzhledem k okolnostem případu mimořádně obtížný, může být ve zvlášť odůvodněných

případech odměna výjimečně přiměřeně zvýšena až o 20 %.

(2) Jde-li o posudek, kterým je přezkoumáván posudek jiného znalce, může být odměna zvýšena až o 10 %.

(3) Je-li nutné spěšné provedení úkonu, nebo bylo-li znalci uloženo úkon provést v den pracovního volna nebo pracovního klidu anebo v noci, může být odměna zvýšena až o 50 %.

(4) Zvýšení podle odstavců 1, 2 a 3 lze slučovat.

§ 21

Snížení odměny za znalecký posudek

U často se opakujících jednoduchých znaleckých posudků spočívajících v odborném zjišťování v podstatě stejných skutečností, zejména v provádění zkoušek pomocí speciálního zařízení, popřípadě laboratorního postupu, snižují se hranice sazeb uvedených v § 16 o 20 %.

Odměnu za vypracování znaleckého posudku si vypočítává, včetně náhrad, sám znalec. Výši odměny mu pak přiznává ten státní úřad, který znalecký posudek znalci zadal a který ho tzv. likviduje ve svém účetnictví. Některé státní orgány mají stanoveny na výpočet znalečného svůj formulář nebo postupy, se kterými ale většinou znalce předem neseznámí. Z poznatků Komory soudních znalců ČR vyplývá, že zadavatel posudku může znalci vrátit jeho vyúčtování znalečného i několikrát, než se podaří nalézt vzájemný soulad ve výpočtu a úpravě formuláře o likvidaci náhrad. Musíme podotknout, že je to téměř vždy v neprospěch znalce.

Předání správně vyhotoveného formuláře o likvidaci náhrad zadavateli posudku je prvním krokem znalce, aby získal za odvedenou práci odměnu. Zadavatel posudku (např. kriminální rada se vzděláním bakaláře v zemědělském oboru nebo absolvent pedagogické fakulty) zhodnotí laicky náročnost zpracování posudku a vynaložené náklady a podle výše uvedených ustanovení, kdy odměna znalce činí 100 až 350 Kč, likvidaci náhrad upraví v drtivé většině případů směrem dolů.

V praxi se přiznávají náhrady zpravidla podle následujícího klíče dosaženého vzdělání:

- Vědecko-akademické 350 Kč
- Magisterské 2. stupeň 250 až 350 Kč
- Magisterské 1. stupeň 150 až 250 Kč
- Středoškolské, vyšší odborné 100 až 150 Kč

Zadavatel posudku krátí znalci dobu strávenou studiem materiálů, přizváním dalšího experta, cestovní náhrady a další účelně vynaložené náklady, a to podle získaných informací od znalců cca o 25 %. Osobně takovou to zkušenost prozatím nemáme, protože nám vždy státní orgán vyplatil plnou výši náhrad bez jakéhokoliv krácení, i když v poslední době s výhradami. Vysvětlujeme si to subjektivně tím, že máme nejvyšší dosažené vzdělání

v oboru, posudky odevzdávám v termínu a u soudu vystupujeme jako znalci profesionálně a připraveni na několika hodinový výslech. Nicméně u našich kolegů je znalečné skutečně kráceno a upravováno téměř vždy, a proto znalci proti krácení odměny oprávněně protestují.

V případě trestního řízení je v trestním řádu, uvedeno, že znalečné je vypláceno nejdéle do 30 dnů od jeho přiznání:

§ 111 trestního řádu

Použití zvláštních předpisů o znalcích

(1) O ustanovení znalce, o způsobilosti k této funkci a o vyloučení z ní, o právu odepřít provedení znaleckého úkonu, o slibu a o připomenutí povinností před provedením znaleckého úkonu, jakož i o náhradě hotových výloh a o odměně za znalecký úkon (znalečné) platí zvláštní předpisy.

(2) Výši znalečného určí ten, kdo znalce přibral, a v řízení před soudem předseda senátu bez zbytečného odkladu, nejpozději do dvou měsíců od vyúčtování znalečného. Nesouhlasí-li ten, kdo znalce přibral, s výší vyúčtovaného znalečného, rozhodne usnesením. Proti usnesení je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

(3) Znalečné je třeba uhradit bez zbytečného odkladu po jeho přiznání, nejpozději do 30 dnů.

Bohužel ani tato povinnost není ze strany státních orgánů plněna a výplata neboli „likvidace“ znalečného se každým rokem prodlužuje. Ještě kolem roku 2000 se vyplácelo znalečné přímo v den nařízeného jednání soudu v hotovosti. Nyní se dokládá žádost o výplatu znalečného soudu nejdéle do 3 dnů a čekací lhůty na jeho výplatu jsou stále delší. Mimo to se mohou strany sporu neustále odvolávat na výsledek posudku a jeho úhradu zpochybňovat a nebo se záměrně mohou vyhýbat součinnosti se znalcem, a tím protahovat výplatu odměny znalce.

Pokud jsou již náhrady znalci přiznány, nastává poslední fáze, která se nazývá „čekací“. V zákoně nebo vyhlášce o znalcích a tlumočnících není stanovena lhůta, v jaké má být znalečné vypláceno. Z interních materiálů Komory soudních znalců ČR je zřejmé, že někteří znalci se domáhají zaplacení znaleckých posudků déle než 3 roky, i když se Česká republika, jako členská země Evropské unie, zavázala (a to již od roku 2012), že bude hradit své závazky do 30 dnů. Předpokládáme-li, že v průměru pracuje znalec na jednom znaleckém posudku 100 hodin, a to často nad rámec své běžné pracovní doby v zaměstnání nebo podnikání, a vypracování znaleckého posudku musí nadřadit svým osobním aktivitám, je od státu více než v rozporu s dobrými mravy, že není znalci i přes dlouholeté připomínkování, ochoten zajistit úhradu znalečného. Bez nadsázky lze konstatovat, že znalec „sponzoruje“ český stát. Tato situace stále existuje i přesto, že Ústavní soud ve svém nálezu č. 167 z 23. 5. 2000 konstatoval následující:

„Nezbytnou součástí demokratického právního státu je i ochrana svobody smluvní vůle, jež je derivátem ústavní ochrany práva vlastnického dle čl. 11 odst. 1 Listiny (jehož základním komponentem je *ius disponendi*). Cenová regulace je proto opatřením výjimečným a akceptovatelným pouze za zcela omezených podmínek.

Jakkoli se základního práva obsaženého v čl. 26 odst. 1 Listiny lze ve smyslu čl. 41 odst. 1 Listiny domáhat pouze v mezích prováděcího zákona, pro zákonodárce, resp. pro normotvůrce platí i pro tento případ hranice stanovená čl. 4 odst. 4 Listiny, dle něhož při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Státní (veřejná) regulace, a to vycházejíc ze zohlednění důležitých faktorů (v dané oblasti výše vybraného pojistného, výše nákladů při poskytování zdravotní péče atd.), musí při stanovení ceny zohlednit i možnost tvorby zisku.“

Podle tohoto výkladu mají znalci za to, že nálezy Ústavního soudu mají všeobecnou platnost a má se jimi řídit i Ministerstvo spravedlnosti ČR nebo ostatní státní instituce.

Z výše uvedených faktů je zřejmé, že odborníci, kteří jsou jedni z nejlepších v oboru, nemají zvláštní zájem o jmenování znalcem. A tak znalci, kteří se po novele vyhlášky v roce 2003 sami nevzdali znalectví, berou znalectví jako jakousi prestižní záležitost. Ve znaleckém oboru bezpečnosti práce a požární ochrana není žádný znalec, který by měl znalectví jako své hlavní zaměstnání a státní orgány mu pravidelně zadávaly znalecké posudky, které by ho finančně zajistily.

Od roku 1967, kdy byl přijat původní zákon o znalcích a tlumočnících, uplynulo téměř 50 let. V 70. letech minulého století věcný záměr tohoto zákona mohl odpovídat podmínkám, které v té době u nás panovaly. Zákon předpokládal, že pro znalecké vědomosti či pro znaleckou kvalifikaci budou postačující profesní vědomosti, které člověk získá při výkonu své civilní profese, a že tyto vědomosti použije i při tak specifické činnosti, jakou je činnost znalecká. V současné době, kdy je nutné při znalecké činnosti používat stanovené normové hodnoty a vědecké metody, je tento zákon již překonaný a nevyhovující.

Nicméně Ústavní soud v září tohoto roku odmítl návrh skupiny senátorů na změnu vyhlášky upravující rozpětí finančních odměn pro soudní znalce. Senátoři ve svém návrhu upozorňovali, že sazby mezi 100 až 350 Kč za hodinu práce zůstávají řadu let beze změny, přestože HDP i průměrná mzda výrazně rostly. Senátoři se

domnívali, že znalci jsou v Česku podfinancováni, a že vyhláška porušuje jejich právo podnikat. Upozornili také na možné porušení zákazu nucených prací nebo služeb a principu rovnosti v právech.

Posudky pro stát nejsou běžným podnikáním, zdůraznil ve svém nálezu Ústavní soud a zdůraznil, že expertízy vyžádané státními orgány zpravidla tvoří jen část znaleckých příjmů. Znalci mají prý zakázky i z komerční sféry za tržní ceny, navíc znalectví není obvykle jejich jediným zdrojem příjmů, spíše je potvrzením jejich prestiže a znalostí. Expertízy pro soudy a další orgány veřejné moci tak podle ústavních soudců nelze chápat jako ryze podnikatelskou činnost. „Samotná povaha znalecké činnosti, vykonávaná pro orgány veřejné moci, představuje svojí podstatou činnost ve veřejném zájmu a je proto chybné ji interpretovat jen jako jakoukoliv jinou podnikatelskou činnost, jejímž primárním účelem je dosažení zisku,“ řekl soudce zpravodaj Vojtěch Šimíček. Stávající úprava podle nálezu prý určitý zisk nad rámec vynaložených nákladů zaručuje. ÚS připomněl, že ke znalecké činnosti nemůže být nikdo nucen.

Nemůžeme opomenout porovnání odměny pro znalce s odměnou advokáta ustanoveného v trestním řízení ex offio (obviněný musí mít obhájce ze zákona, je-li ve vazbě nebo horní hranice hrozícího trestu odnětí svobody převyšuje pět let). Odměna stanovená státem činí u advokáta v průměru 2 070 Kč za úkon a připočítává se k ní 300 Kč za každý režijní náklad. Je pravdou, že ani u těchto advokátů nejsou soudy nijak vstřícné s rychlou výplatou náhrad. Každopádně s náhradami pro znalce nelze odměny advokátů ex offio srovnávat, přestože jsou jejich povinnosti před zákony ČR srovnatelné. Naopak skvěle vypracovaný znalecký posudek zpravidla rozhoduje o výsledku soudního řízení.

Použité zdroje

1. Interní materiály Kanceláře zalkyně Dr. Ing. Jana Maturové, LL.M.
2. Interní materiály firmy PYROKONTROL trading and consulting.
3. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
4. Zákon č. 36/1967 Sb., zákon o znalcích a tlumočnících.
5. Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.
6. NÁLEZ Pl.ÚS 13/14 ze dne 15. 9. 2015, Návrh na zrušení § 16 vyhlášky o znalcích a tlumočnících.
7. Nález Ústavního soudu České republiky: Judikatura. In: 2014. Ústavní soud České republiky, 2000, 23. 5. 2000, č. 167/2000 Sb.